

**Matični
narod
mora
pomagati ...**

str. 2

**Prvo
pismo**

str. 3

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 27. februarja 1992 • Leto II, št. 4 • Cena 10 forintov

Likovna razstava za slovenski kulturni praznik

Letošnje praznovanje ob slovenskem kulturnem prazniku je bilo povsem drugačno, kot smo ga bili vajeni.

Osrednji dogodek praznovanja je bilo odprtje razstave z naslovom **Prekmurški likovni umetniki Slovencem na Madžarskem**.

"14. februar je pomemben datum tudi zaradi tega, ker je izšla prva številka našega časopisa točno pred enim letom," je povedal Jože Hirnök, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem, ki je pozdravil tudi goste, med njimi gospoda Cirila Zlobca, akademika in člana predsedstva Slovenije, gospoda Ferenc Józsefa Nagya, ministra brez lisnice, odgovornega za narodnostne skupnosti na Madžarskem, in Jánoša Wolfarta, predsednika Urada za narodnostne in etnične manjšine.

Gospod Ciril Zlobec je poudaril, da so letos v Sloveniji praznovali Prešernov dan kot državni praznik. Slovenija je s tem priznala pomembno vlogo kulture in umetnosti na poti osamosvajanja.

"V demokratični družbi sploh ni vprašljivo, 'čigava' je neka narodnostna skupnost in kdo je dolžan skrbeti za njo. Narodnostna skupnost pripada tako državi, v kateri živi, kot matični. Za njo morata torej skrbeti oba naroda, in to naj bi manjšina tudi izkoristila. Seveda v dobrem pomenu besede. Tudi to današnje

priliko lahko vzamemo kot dobronamerno izkoriščanje," je povedal akademik Ciril Zlobec.

Goste je na razstavi strokovno vodil Franc Obal, vodja galerije Miška Kranjca

v Murski Soboti.

"Ne morem mimo tega, da ne bi danes, ob tej priliki, omenil leta 1976, ko se je v Murski Soboti rodila Mednarodna likovna razstava Panonnia, ki je zbrala

in predstavila dela umetnikov treh sosednjih držav: Avstrije, Madžarske in Slovenije, oziroma njihovih dežel Gradiščanske, zahodne Madžarske z Železno, Györsko in Zalsko župani-

jo ter severovzhodne Slovenije. Od takrat so se zvrstile številne izmenjalne razstave, predvsem med M. Sobotno in Sombotelom, s katerimi gradimo mostove prijateljstva in boljšega poznavanja sodobne likovne umetnosti dveh narodov. Nocoj pa vam želimo predstaviti dela 10 izbranih sodobnih likovnih umetnikov iz naše krajine, ki so se z odprtim srcem in vso resnostjo odzvali naši skupni akciji, se pravi širjenju likovne kulture in rasti slovenske narode zavesti porabskih Slovencev," je povedal gospod Obal.

Razstava bo na ogled do 14. marca, slike pa ostanejo na Zvezi Slovencev, kajti umetniki so svoja dela podarili Slovincem na Madžarskem. Zato se iz srca zahvaljujemo vsem, ki so na kakršen koli način prispevali da je prišlo do tega lepega dogodka. Hvala Gezi Bačiču, republiškemu svetovalcu za narodnosti, ki nam je bil kot pobudnik in organizator v veliko pomoč. Posebno priznanje velja desetim avtorjem, NIKOLAJU BEERU, SANDIJU ČERVEKU, JOŽETU DENKU, ŠTEFANU GALIČU, ENDRJU GÖNTÉRJU, SZANNI KIRÁLY-MOSS, IGNACU MEDENU, FRANCU MESARIČU, DITKI PETKOVIČ in MIRKU RAJNARJU.

Razstava z naslovom PREKMURSKI LIKOVNI UMETNIKI SLOVENCEM NA MADŽARSKEM je na ogled do 14. marca 1992 v prostorih Zveze Slovencev (Monošter, Deák F.u.17.)

A MURAVIDÉKI KÉPZÖMŰVÉSZEK A MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEKÉRT című kiállítás 1992. március 14-éig tekinthető mega Szlovén Szövetség helyiségeiben (Szentgotthárd, Deák F.u.17.)

AKADEMIK CIRIL ZLOBEC
ODPRL LIKOVNO RAZSTAVO

MATIČNI NAROD MORA POMAGATI MANJŠINI IZ PREPRIČANJA

Zveza Slovencev se je letos odločila za novo obliko slovesnosti v počastitev slovenskega kulturnega praznika, in sicer je skupaj s soboško galerijo pripravila razstavo slik in grafik z naslovom Prekmurški likovni umetniki Slovincem na Madžarskem. Na slovesnost v nove prostore Zveze Slovencev, kjer je razstava postavljena, so prišli tudi ugledni gosti, denimo minister za manjšine Ferenc Jozsef Nagy, razstavo pa je odprl akademik in književnik, zdaj član predsedstva Slovenije Ciril Zlobec.

Enega njegovih redkih obiskov v Porabju in med porabskimi Slovenci smo izkoristili za pogovor za naš časnik tudi zato, ker sodi med odlične poznavalce manjšinskega življenja v Sloveniji in zamejstvu.

V oceno in komentiranje smo mu "ponudili" dejstvo, da med porabskimi Slovenci ta čas (še) ni izvirnih ustvarjalcev, kot so slikarji, pisatelji. . . "Čeprav je Prekmurje blizu Porabju, vendarle, ker je Porabje samo šibko v svojem notranjem kulturnem in umetniškem življenju, je tudi do bližnjega Prekmurja vsaj doslej bilo zelo daleč. Rekel bi celo, da je bilo daleč tudi zame. Zato ni nič čudno, če tako izpostavljena manjšina, kot je porabska, nima normalne povezave s slovensko kulturno in umetniško dejavnostjo. Le-to je potrebno šele vzpostavljati.

In še na dva razloga bi opozoril; prvič: relativno majhna skupnost, ki je bila precej odrezana od matičnega naroda; drugič, da je bilo tudi notranje življenje te skupnosti pritisnjeno ob zid in se v glavnem bojevalo za osnovni obstoj. Narodnost ni imela tistega razkošja, da bi se lahko povzpela v takšno pričevanje, kot je umetniško delo. Kljub temu da je to delo zelo individualno, raste iz ustreznega okolja. Če tega okolja ni dovolj močnega, se težko razvije."

— Kako pomagati, s čim pomagati? Da je pomoč potrebna, o tem ni dvoma?

"Pomoč je nedvomno

potrebna, kakor je pomoči potrebna vsaka manjšina. Mislim pa, da mora matični narod v sebi premagati ta občutek, da gre za pomoč iz usmiljenja. Pomoč mora biti kot del disperzije pomoči vsem področjem, ki jo potrebujejo, tudi svetlim lisam znotraj Slovenije. Vendar pa v Porabju s toliko večjo pozornostjo kjer je obrobje. In če se obrobje asimilira, pomeni, da se ta pritisk približuje tudi matičnemu narodu. Za lasten obstoj mora vsak narod, v tem primeru majhen slovenski še bolj, storiti vse, da bi bile te tipke zunaj države, v sosednjih državah čimbolj vitalne, žive, da v prispodobu bi dokazujejo vitalnost matičnega naroda."

Ernest Ružič

Judita Pavel-Simon in dr. Vanek Šiftar, slavnostni govornik ob odprtju spominske sobe Avgusta Pavla na Cankovi.

SRBE NA VRBE?

Bog ne daj! Saj je verjetno na območju nekdanje Jugoslavije že itak več kot preveč vrb žalujk. Da o drugih žalujkah niti ne govorimo. Sicer pa se opravičujem zaradi naslova.

Zakaj sem se potem vseeno spomnil tega, ne ravno strpnega reka iz terminologije političnega podzemlja? Ker se tovrstna miselnost začne širiti tudi pri nas. Vsaj v nekaterih hrvaških krogih na Madžarskem. V odnosu do Srbov na Madžarskem.

Stvar seveda še zdaleč ni dobila takih razsežnosti, ki bi opravičevale zakoreninjenost mentalitete, nakazane v tej "cvetki" politične zaslepljenosti. Zato je tudi vprašaj v naslovu.

Gre za to, da smo Hrvati, Srbi in Slovenci na Madžarskem do zdaj živeli v dokajšnjem sožitju. (Mi Porabci že tudi zavoljo tega, ker smo ločeni od ostalih dveh narodnostnih skupnosti.) Zdaj pa naenkrat zaslepljena sovražnost. Vsaj nekateri Hrvati na Madžarskem se skušajo znašati nad Srbi na Madžarskem. Češ da so tudi oni krivi za to, kar se je in se dogaja na Hrvaškem. . .

Roko na srce in iskreno priznamo, da je vsak človek na svetu do neke mere pristranski. Eni bolj, drugi manj. Vendar je zame sprejemljiva le ta zadnja različica enostranskosti. Tista, ki je v neki minimalni meri v krvi vseh nas. Tudi sam moram odkrito priznati, da so me novice iz Slovenije za časa desetdnevne vojne navdajale z nekoliko drugačnimi občutki kot pozneje vesti s Hrvaškega. Klub temu — zdaj že vemo — da je bilo v Sloveniji veliko manj brezumnega prelijanja krvi kakor na Hrvaškem. Rad pa bi poudaril, da je šlo za drugačnost občutkov, ne pa za intenziteto le-teh. Temu bi se lahko reklo: moja slovenska pristranskost. Ampak!

Če bi se, recimo, Slovenija obnašala do svoje- ga takratnega sovražnika tako, kakor je le-ta (mal)tretiral njo, bi moja slovenska pristranskost tudi v tem primeru dosegla le to minimalno, še razumljivo in sprejemljivo stopnjo. Po domače povedano, če bi bila Slovenije agresor, bi bila žal — kljub mojim drugačnim občutkom do nje — agresor tudi v mojih očeh.

Ne vem seveda natančno, do kolikšne mere poskušajo Srbi v lepi Budimpešti zagovarjati ali braniti dejanja Beograda, vendar na zgoraj povedano ne bi smeli pozabiti. (Mi pa ne na to, da stvari v življenju niso vedno črno-bele.) Ampak! Po kakšni logiki se jim lahko očita, da so oni v lepi Budimpešti in Sentandreji krivi za to, kar počenja ali ne počenja Srbija na Hrvaškem?! Kaj pa oni, prosim lepo, imajo pri tem?! Seveda razen svoje narodnostne pristranskosti. Poznavajoč visoko intelektualno sposobnost Srbov na Madžarskem, bi bil zelo presenečen, če njihova subjektivnost ne bi bila dovolj "objektivna". Torej zakaj se jih je treba izogibati kot kakšnih gobavcev? Zakaj jim je treba dati vedeti na vsakem koraku, da so "agresorji"? (Srečanja v različnih narodnostnih uradih, na skupnih narodnostnih prireditvah so tako rekoč neizogibna.)

S tem seveda ni rečeno, da ne bi tudi mi v največji možni meri obsojali nečloveškega klanja na Hrvaškem. Klanja na kateri koli strani. Vsi prav dobro vemo, koliko trpi hrvaški narod. Dopuščam tudi to, da so zaradi tega tudi Hrvatje na Madžarskem bolj občutljivi. V svoji subjektivnosti manj objektivni. Da so njihovi občutki — zdaj je bila (?) vojna na Hrvaškem — drugačni od naših. Pa tudi veliko bolj intenzivni. . .

Pa vendarle . . . Pustimo, naj vrbe rastejo. . .

Francek Mukič

"BIL JE EVROPEJEC. . ."

"Gyula Illyés je zelo natančno opredelil Pavlova prizadevanja. Pavel je iz srca ljubil oba naroda. Globoko ju je ljubil. Slovenskemu ljudstvu je bil ravno tako zvest kot madžarskemu. To dokazuje tudi njegovo življenjsko delo, ki ga je opravil v prid duhovne rasti obeh ljudstev. Če vzamemo za primer samo njegove prevode Cankarjevih del ali pa

predstavitev biserov iz slovenskega ljudskega slovstva. In kako čudovita je v teh prevodih njegova madžarščina!" lahko preberemo v zbirki pogovorov o Avgustu Pavlu z naslovom Zvesti sin dveh narodov.

Prav to njegovo lasnost je večkrat poudaril tudi dr. Vanek Šiftar v svojem otvoritvenem govoru na Cankovi.

8. februarja na slovenski kulturni praznik so se na Cankovi zbrali bližnji in daljni sorodniki, nekdanji prijatelji dr. Avgusta Pavla ter predstavniki kulturnih institucij iz Slovenije in Madžarske. Na Cankovi so proslavili prvi kulturni praznik v lastni državi z odprtjem spominske sobe v čast Avgusta Pavla.

Judita Pavel-Simon je izrazila zadovoljstvo, da je prišlo do tega dogodka in dodala, da je hiša Avgusta Pavla zmeraj odprta vsakemu, ki želi spoznati ustvarjalno delo njenega očeta.

Hči, ki obenem skrbi za zapuščino Avgusta Pavla, je ponudila pomoč kulturnim delavcem, če bi želeli spominsko sobo dopolniti ali razširiti krog predmetov.

Na koncu bi se vrnila na pogovor s pesnico Erzszi Gazdag, ki je v omenjeni publikaciji takole označila dr. Pavla: "Bil je Evropejec, ki je ostal zvest slovenskemu narodu in ki je bil zvest tudi madžarskemu narodu. Enako zvest obema. In to dvoje je znal tako čudovito združiti v sebi, da mi je to njegovo ravnanje za vzor vse do danes. Mislim, da se prijateljstvo ljudstev ne da popolneje in zvesteje uresničiti, kot ga je uresničil Pavel s svojim vzornim delom in življenjem."

V obdobju, ko se srečujemo z vedno večjo nestrpnostjo in sovražnostjo med ljudmi in narodi, naj bi bilo njegovo življenje tudi nam za zgled.

—MS—

KALENDAR (12)

PRVO PISMO

V našoj porabskoj rejči je 1851. leta napiso Jožef LABRIC z Gorenjoga Sinika. Labric je būu lapec v farofi par gospaudi Jožefi KOŠI. Čl. Gospaud so ž njim nej zadovolni bili, ka je ma-

EDNO PISMO, ŠTERO JE JAKO ŽALOSNO

Jožef Labric je poslau domau na Gorenji Sinik plibanoši Jožef Košici, ar prosi

24. februarja
Če koga čaralica zapelajo pa
ga vodijo po gauštja, te si dola
mora sedti pa na tisto misliti,
ka je djo na vüzem. Če ma na
pamet pride, te ma že nika ne
morajo djati.
Gjesta da kravi mlejko odide.
Če vejmo, ka stera baba ali ča-
ralica je vidla kravo, te s tiste
iže, de se drži, moramo malo
slama dolavzeti s streje. Da ma-
mo slamo, te go vužgati tarbej
pa skaditi kravin vüman s tau
slamov. Za en den kravi nazaj
pride mlejko.
Gjesta ka krave ne djejo.
Nikšo falingo njin ne najdajo,
pa dōjn neštjajo djesti. Če ja
tau vleta, te dobro. Da ja naj-
vekša vročina, te tarbej notra
naložiti v peč. Za eno vōro pri-
de čaralica se segrevjat, ka njej
je mrzlo. Če je tau nej vleta,
te k čalejra tarbej titi pa on da
vedo, ka kak tarbej najti ča-
ralico.
Gjesta da mlajša zvōrčijo. Za
tau samo edna pomauč dje. V
pomija je tarbej muji. Drugo ne
nōjca!

njasti būu, pa so ga táod-njali. En cajt je sodak būu, od tistec pa je vujšo nazaj na Gorenji Sinik. Vnoči 15. augustuša 1851. leta med 10. in 11. vōro se je v farofi skaus raur nutri v peč potegno pa je nutri skočo v ižo. Gospauda Košiča je sto bujti pa oropati. Labric pa gospaud Košič sta se metala v iži. Nakak je vmejs začno zvoniti. Na zvonenje pa raščo so sausadge vküper prilateli. Te so že gospoud Košič razbojnika v klaf vdari-li pa ma pükšin naužic vkraj vzeli. Lustvo ga je zvezalo pa so ga odpelali v Komárom v vauzo za soda-ke. Prva liki so ga obesili, je Jožef Labric napiso pismo, v šterom je proso odpüščenjé. Tau žalostno pismo je tak erično gratalo, ka je tau prvo pismo, štero je napiso v našoj slovenskoj rejči prausen paver, nej vōvčeni mo-žak.

Jožef Labric nji dijovnoga očō, naj mi odpistijo, ka sa njim pregrejšo ino fčino, ar sam nej znau, ka sam činijo. Prosim nji, naj mi odpistijo se moje greje v mojoj skrajnoj vōri. Znajo uni sami na sebof, žalost ino čamerje dosta dejo. Ali prosim vas, stari seji dūjoven očā, jako so uni meni žmetno napravili, gda ges morem zdaj mojo vōro pretarpeti, gda ges navolen Jožef Labric morem mojo smrt pretarpeti. Desetoga decembra sam vōodsodnjeni ino san tri dni vō na smrt djani do 13. decembra. Ali tou je prava istina, gda sam ges Jožef Labric vōnjani na smrt. Ali prosim lapou, naj mi odpistijo moje grehe. Oh, ti tužen Jožef Labric, ka sam jes fčino, ali dōnok molim se gospodnome bougi, blajžanomi divici Mariji, naj me samo ne odstavijo. Ali dōnok v mojoj skragnoj vōri dam gez lapou pozdraviti vse mojo žlato ino moje brate ino sestre, ar ne morem z vami več gučati.

Jožef Labric

Labrica so 12. decembra 1851 v Komáromi obesili. Njagovo žalostno pismo pa je ostalo nam za spomin, v šterom se je ohranila lepota naše materne rejči. Velki pesniki so prej tō té pisali svoje najlepše pesmi, da so najbole žalostni bili.

Marija Kozar

DOBRI TANAČI PRAUTO ČARALICAM

Če koga čaralica zapelajo pa ga vodijo po gauštja, te si dola mora sedti pa na tisto misliti, ka je djo na vüzem. Če ma na pamet pride, te ma že nika ne morajo djati.

Gjesta da kravi mlejko odide. Če vejmo, ka stera baba ali čaralica je vidla kravo, te s tiste iže, de se drži, moramo malo slama dolavzeti s streje. Da mammo slamo, te go vužgati tarbej pa skaditi kravin vüman s tau slamov. Za en den kravi nazaj pride mlejko.

+ + +

Gjesta ka krave ne djejo. Nikšo falingo njin ne najdajo, pa dōjn neštjajo djesti. Če ja tau vleta, te dobro. Da ja najvejša vročina, te tarbej notra naložiti v peč. Za eno vōro pride čaralica se segrevjat, ka njej je mrzlo. Če je tau nej vleta, te k čalejra tarbej titi pa on da vedo, ka kak tarbej najti čaralico.

+ + +

Gjesta da mlajša zvōrčijo. Za tau samo edna pomauč dje. V pomija je tarbej muji. Drugo ne nōjca!

FAŠENSKI KARNEVAL NA DOLENJON SENIKI

Gnauk svejta so po naši vasnicaj najbola samo po fašantja ojdli. Sledi so vōnajšli tau tū, ka v šteroj vesi so v časa fašanka nej meli ženitev, tam so baur vozili. S toga tau vōpride, ka baur furt ne mora voziti. Zatok so pa vōnajšli fašenski karneval. Deča pa starejši se gorzravnavo v saksafalé maskare pa gor pa doj odijo po vesi, nauri se rēdijo, goslarje je pa sparvajajo. Med njimi najdemo fašenske maskare tū. 16. februara so se na Dolenjon Seniki vküp postavili mladi pa starejši tū. Vsefalé maskare so bile, moderne pa stare. Ništerne vam zdaj notpokažemo.

Négerja pa mački

Najmlajši se prpravlejo na povorko (felvonulás)

Po pauti

Lenka pa njeni stari. On se boji za njau, ona pa napona druge glede.

I. Barber

OD SLOVENIJE...

Politika, politika in še enkrat politika. Takšen je tačas položaj v Sloveniji, saj se v zadnjih dneh veliko govori o zamenjavi vlade, o novih volitvah...

MARKO VOLJČ NI USPEL

Po novi ustavi je možno vlado v Sloveniji zamenjati le s konstruktivno nezaupnico. To pomeni, da stara vlada pade, če parlament izvoli novega mandatarja. Neodvisni poslanci so predlagali Marka Voljča, svetovca pri Svetovni banki. Po celodnevni in mučni razpravi v slovenskem parlamentu je Voljč dobil 115 glasov, za izvolitev pa bi jih moral dobiti 6 več. Tako ostaja premier še naprej Lojze Peterle.

ZAMENJAVA MINISTROV?

Kmalu po glasovanju v slovenski skupščini se je oglasil predsednik vlade Lojze Peterle. Po njegovem menju ministri stranke, ki ni glasovala zanj (Demokratska stranka), nimajo več mesta v vladi. Toda ker gre v glavnem za upsešne ministre (Rupel, Bavčar, Kacin) bo premier težko uveljavil svojo voljo.

ZDA, KITAJSKA, JAPONSKA

Zunanji minister pa se ne da motiti. Potem ko je obiskal Združene države Amerike, se je zdaj napotil še na Kitajsko in Japonsko. Vseposod je sogovornike poskušal prepričati o nujnosti priznanja Slovenije.

BREZ MEDALJE

Da ne bo vse samo politika. Slovenski športniki so se vrnili s 16. olimpijskih iger. Medalje sicer niso prinesli, zato pa so se kar nekajkrat uvrstili med prvih 10. Najboljši so bili skakalci v moštvenem tekmovalstvu, priskakali so si 6. mesto.

MATERNA REJČ (4) GLASNI GLASI

Vsakša rejč dvaje fele glase má: samoglasnike, kak a, e, o pa soglasnike, kak c, f, k, š. Ništarni pravijo, ka je ena rejč tem lepša, s kem več samoglasnikov má. Zato ka je eno rejč (besedo) tem lažej vopovedati. Gda zavolo hejca svojim vogrskim prijatelom doj spišem slovensko rejč "skrbstvo" — štera má sedem soglasnikov pa en sam samoglasnik, pa eške toga na konci —, samo se jim oči ob-račajo. Jezik pa se jim šké (hoče) vtrgniti.

Naš porabski guč ma več samoglasnikov kak knjižna slovenščina. Mámo napr. vogrski á, kak v rečaj máma, má-ti, spáti. Moji madžarski prijatelji, s šterimi vküper delam na radioni, me včasik pitajo, kak zdaj ranč gučiš? Porabski ali slavski? Če te v mojem govoru čüli ó pa ü, te je tau porabsko narečje (nyelvjárás). Če pa tádva glasa z dvöma očami nete čüli, te je tau knjižni jezik.

Mámo pa eške nikšo bogastvo, šteroga knjižna rejč nema. Na G. Seniki sta tau ej pa au. Ej, pa ka te grdi ej — mlejko, pejssek, snejk — gučite, pravijo ništarni. Nemajo istino. Au, kak pa leko te grdi au — paut, golaub, mesau — núcate?! Ranč tak nemajo pravico!

Če tisti tekočini, štero manjasti (leni) mački tak radi pijejo, po slavski tak pravimo, ka : mléko, tau je nikanej lepše kak v naši rejči: mléjko. Zaka se je te tarbej včiti knjižni jezik pa ga núcati?! Zato, naj vsakši Slovenec, pa naj živé gdekoli, razme drug drugoga. Gda so nad sebov, tepa že pá vsakši leko govori svojo varianto.

Tádva glasa, šteromi čednjaki tak pravijo, ka diftonga — zato, ka sta dva smoglasnika vküper zgrabdeniva, kak steber pa klamfaš —, sta nikanej menje vredna kak drugi glasi. Ne núcamo ga samo tisti Slovenci, šteri ne znamo knjižnega jezika. Englandarge májo vnožano diftongov celau nutri v svoji — knjižni rejči! V tisti rejči, v šteri so pisali eni največši pesniki in pisateli na svejti! Shakespeare, Byron, Swift ptt.

Dosta je takši engliški rejči, ka so gnake s slovenskimi, samo drugo znananjüjejo. Čüje pa se ednako. Če povem engliško besedo: snake (vöpovedano: snejk), te nej tarbej na tisto misliti, ka v zimi doj z neba leti, liki na kačo. Če povejte v Englandi, ka: day (vöpow.: dej), od toga se zato nišče nede bole paščo (hitel), liki de mislo na en den v kedni. Ali pa če enomi Londončani povejte: drought (vöpow.: draut), nede vam leto po žezezen štrik, liki de na nebo gledó, gda že gnauk pride dež. Zato ka drought pomeni: süčava. Black (izg.: blek) pa je tisto, ka je črno. Pri nas pa blek znananjüje tiste štričke, štere v črvej (trebuhu) mámo vküper zosüknjene.

Te pa je naša porabska rejč ranč nej tak po špot?! Oh, yes.

Fr. M.

"BORBA" ZA ŽELEZNICO?

Velikokrat smo brali o železniški povezavi med Slovenijo in Madžarsko (Vestnik, Népújság, Vas Népe). Nekajkrat smo v raznih pogovorih čutili tudi tihe očitke, češ slovenska vlada podpira prvo različico (M. Sobota—Martinje—Monošter) predvsem zaradi nas, torej slovenske manjšine v Porabju. Rad bi na kratko reagiral na to v nekaj točkah:

1. Če se bosta obe vladi odločili za prvo različico tega ne bosta naredili iz političnih razlogov in ne zaradi porabskih Slovencev.
2. Če se bosta obe vladi odločili za tretjo različico (Lendava—Rédcics), tega ne bosta storili zaradi Madžarov v Prekmurju.
3. Pri tako veliki naložbi bodo (in morajo) odločali stroka in investitorji.
4. Dolgoročno gledano ni zmeraj najcenejša različica najbolj donosna.
5. Gospodarstvo naj deluje po svojih zakonitostih, ni pametno, če se vanj vmešava politika. (Zgled Bós-Nagymaros.)
6. Nisem prepričan, da bomo porabski Slovenci veseli, ko bodo drveči tovorni vlaki "uničevali" tišino naše lepe in mirne pokrajine. Torej ima železnica tudi negativne posledice.

Upam pa, da bo čez čas Slovenijo in Madžarsko povezovalo več železniških prog.

Jože Hirnök

IŽA PAR GAUŠTJA

Slejdjan ram v Andovca prauto granici je Šumajnen. Töj živite dveje starejše ženske. Obadvejn mënja je llonka. Samej so ostale. Če ram za drugoga bargá gledamo, ranč je tak sam kak tiste dveje žene, stere so v njin. Sam stodji na vrecki bargá. Par rama pa kak en veltji darževnjak stodji edna bütjav. Kaulak rama je zemla že tazapüštjana. Cejlak dola do dolá se vlačé. Kak se

proti rama išo gora na brejg, cejlak sam se tazasapo. Brodo sam si, tau lüstvo tjelkokrat je moglo töj gora pa dola odti. Od poš-tije so spoj daleč. Pejška paut pela od rama do poš-tije. Z avtonom ranč ne mora vcuj k rama pridti, samo pejšti. Da gora pridem k rama, te vidim samo, ka kak je skrak gauštja. Če vöstaupijo z rama, že so v gauštja. Klonckam pa notrastaupim na dvera. Najprvin sam nikanej vido. Vanej je svatlina bila, zato ka je snejg, da sam pa notrastaupo v tjöjnjo (kuhinja), tan se mi je tak vidlo, kak če bi v klejt staupo. Čakati sam mogo, aj se mi oči vcöj zémajo (navadijo). Samo edna llonka je bila doma, ranč posaudó prala. Skur sam go pito, zaka ne vužgdjé posvejt (luč). Te mi je na pamat prišlo, ka oni nemajo elektrike (villany). Najgeri (radoven) sam bijo, pa sam go pito, zaka nemajo elektrike. "Da so sojé dolaklali (leta 1965), smo vidli, ka prauto nas je ne kladejo. Te sam üsla k župana pa sam ga pitala, ka mi zaka ne dobimo elektriko? Vejš, ka je pravo? Zato, ka mi nemamo daržino pa smo dalač od vesi."

Vsebi sam si brodo: "Samo mlajšom tarbej svatlino, starim nej? Stari, steri že težko vidijo, tisti aj baudajo v kmica! Brezi pauti, brezi elektrike krajzaprejtí od vesi."

S čim svejtite? je pitan.

"S petrolim. Vsepose-dik petroli mamo. V tjöjnja, iža, na pauda pa štja v štala samo tú s tejn svejtiti.

Radi bi bili, če bi vi tú meli elektriko?

"Tau gvüšno, ka bi dobro bilau. Dapa zatok vsakši drudji mejsac djé edan den, da sam rada, ka nemamo elektrike. Te den je tisti, da za elektriko pejnaza vtjüpbaréjo."

Vidi, ka so njive tazapüštjane, gazdöjvata štja ali sta taknjali (nehali)?

"Da je moj mauž Kari mrau, te smo taknjali. Zavulé smo se mantrali. Té cejli brejg je gora bijo zorani. Vse smo doma pauvali, nika smo nej od bauta tjüpuvali. Telko sildja smo meli, ka je mašin dva dneva mlato pri nas. Šest, sedem krav smo meli pa štja k tauma vcuj bujcatja. Nam je po djesti (hrano) nej tarbe-lo v bauto titi. Kröj smo tú doma pekli. Zaman smo tak fejt gazdüvali, če smo nika-nej mogli paršparati. Vö smo meli dano, ka tjelko nam tarbej sakšo leto doladati. Bilau je tak, ka je leta söja (suha) bila, pa smo nikanej parpauvali. Te smo tisto pšanico pa krumpiča, ka dola tarbelo dati, mogli tjöjpiti. Dapa dola tarbelo dati. Tau štja nej dojšlo, ka etak so nas mantrali. Potejn so nas za kulaka vzeli pa so nas na Alföld odpelali. Telko smo leko s seuf nesli, ka je v edan prčac nutra šlau. Ram smo mogli zaprejtí, ka ništja nej austó doma. Takšo lagvo lüstvo je bilau, ka da smo domau prišli, so samo štiri stane stala, drugo so odnesli. Leko smo znanua začnili vse. Spoj dosta smo se mogli mantrati dočas, ka smo pá vred prišli. Da bi malo baugša bilau, te je pa prišla divdjačina pa nanikoj djala vse. Zaman smo sadili, nika smo nej parpauvali. Zdjaj že zvöjn kokauši nemamo nikanej.

Dostakrat si nazaj brodim na tiste dneve, da smo rano zazranka začnili delati pa cejlak do kmica smo vanej bili. Človak je delo pa nej pozno, ka je batežan. Zdjaj, ka nam že nej tarbej delati, zdaj pa že vsakši betag naprej pride", pravi llonka pa deja eno parkau na odjan.

K. Holec

PRIJAZNO PISMO UREDNIŠKOMI ODBORI

POŠTUVÁNI
PRIJÁTELJE!

Komaj zdaj sem do rok dobo vaš letošnji kalendár pa ga na hitro pregledno. Mislim, da sem vam pokazal svojo dobro voló, da Vam pomagam pri vašem pa našem tiski, záto mislim, da mam pravico vam prijátel-sko povedati, ka se mi vi-di slabo. Že vaša návelci z erdčím izpisana žela prek cele stráni: "... lepe bo-žične praznike" me moti. Obprvim: lejko bi po do-mače napisali: svétke, ka bi vsi Slovenci razmili pa má bole domačo, v Porabji me-nje lúcko formo kak "praz-niki". Ob drugim: svétke si vóščimo návadno s stálnimi rečmi, bár kelko je meni znano, túdi v celom Prek-murji, tak kak po vsoj Slo-veniji, právimo: veséle svétke! Včasí tudi: blago-slóvlene svétke — ka je že bole pod cerkvenim vpli-vom. No, to je ne tak važ-no.

Najprle: štamparskih (tis-kovnih) napák je puno tak v listi Porabje kak preci túdi v kalendári. Istina da večkrat nazlúk vašoj korek-turi znova slabo našampajo, záto trno trbe paziti, ár jako motijo takše, kak na str. 54: Sloveno - brez -m na konci ali na str. 60 v pesmi: božič brez -a na koncu. tú naj povem, da je vsaka pesem vničena, če je ne čtémó (túdi tiho ali na glas) pravilno, záto bi mora-li devati na naglasene samo-glasnike ostrivce (ékezet). Rávno v toj Murnovoj pesmi je nevarnost, da bodo čteli naópak: gore — mesto: goré (tak je túdi prav v vseh na-ših prekmurskih govoraj!); — steze namesto: stezé; težke — nam. težké itd. Túdi štampana pesem mora popévati (spévati), če smo pa menje navajeni slovenski čteti, jo moramo čteti na glas! Poglednite si mojo pe-sem za Porabje v Stopinjay 1992, str. 66-67, gde so zna-ki za dugi, visiki á tak, kak so bili v rokopisi, šteroga sem vam poslo. Pričakovao bi túdi, da bi v kalendári,

pisanom v leti slovenske osa-mosvojitve za leto med-narodnoga priznája naše državnosti, bilo namesto pesmic neznanih "pesnikov" nekaj najlepših slovenskih pesmi, npr. Prešernova Zdravljica in še katera.

Naj pripomnim ešče k drugoj vsebini kalendára, da skoro nega v njem člankov, ki bi nam kaj povedali od premínočnosti slovenskoga Porabja ali drugih delov Prekmurja ali Slovenije. Do-bro je, da je kalendár "aktualen", da piše od de-néšnjega življenja porabskih Slovincov, liki premínoč-nosti ne smemo pozábiti. Lepó je, da ste se spomni-li pokojnoga Jánoša Kúha-ra — liki zakaj dosledno pišete v celom kalendári: Szombathely in ne Som-botel, ka smo vpelali v Slo-veniji? Poglednite, kak ime-na krajov pišejo Horvati na Vogrskom! Pa napisao sem že večkrat: pišite Gorenji, Dolenji Senik, tak kak guči-te pa túdi uradno morate

to vpelati, uveljaviti! Tú se pitamo: gde so njegovi na-sledniki, stražari slovenstva med dúhovniki v Porabji?! Zbudite je, vi mladi stra-žarje!

"Porabski rokopis" je članek Ibolye Dončec iz zgodovine naše kulture. Samo bi želo, da bi pove-dala, gde se rokopis čuva, ali je resan naslov rokopi-sa: "Pesmi in tekst. . ."? Ne je zapisala naslova Sketo-ve povesti "Miklova Zala", pa da jo je obrvim izdala 1884 Družba sv. Mohorja v Celovci, štere knige so priha-jale túdi v denéšnje Pora-bje. Tak je nekák vzeo knigo s sebov v Ameri-ko pa po toj pripovesti v veršúse spravo Sketovo pri-povest. Ne je dokazano, da je to bila Julia Horvath, mogoče jo je ona sama pre-pisala, kak to večkrat naj-demo v rokopisnih pesma-ricaj. Jezik članka je vča-sih prevúčeni. Da pomeni "vczarom gradi" Carigrad, ne vgáni vsaki. Moti tiskov-

na napáka v tretjem ver-šúsi: večkoj nam. velkoj. Te pripombe naj pisatelica sprejme dobrohotno, kak sem je napisao pa šče pro-šnje i priporočilo, naj na-tenci razišče, kak je iz pri-povisti napravljena pesen.

Túdi članek "Rokopis z Gor(e)nje Senika" nas seznáni s kulturnim delom naših starišov (prednikov) pa z delom dúševnoga žit-ka pred stoletji. Te pesmi so nájmre ne nastanole v 19. veki, liki so edne od reči do reči prepisane tristo ali več let stare iz starejših pes-maric, od šterih je edno ravno na Gorenjem Seni-ki prepiso že 1780 školnik (vučíteo) pa kántor András Horvath iz ešče starejših pesmaric. Od nje bomo dru-góč pisali. Preci razprav od vseh naših rokopisnih pesmaric je napiso podpisa-ni.

Vilko Novak
(Se nadaljuje)

... DO
MADŽARSKE

ŠTIPENDIJA

Ministrstvo za kulturo in prosveto želi omogočiti pri-padnikom narodnosti tudi v šolskem letu 1992/93 izo-braževanje na univerzah ma-tičnega naroda. Zaradi tega razpisuje natečaj za štipen-dijo. Podrobnejše informa-cije dobite na Zvezi Sloven-cev v Monoštru.

IZLET
SLOVENSKIH UČENCEV
2. OSNOVNE ŠOLE

Osnovna šola 2. v Monoš-tru je dobila na osnovi nate-čaja nekaj denarja za izlet slovenskih učencev v Republiko Slovenijo. Izleta se bodo udeležili slovenski učenci 7. in 8. razreda. Obiskali bodo šolo, si ogle-dali tovarno mlečnega prahu, polnilnico brezal-koholnih pijač in turistični kraj Radenci. Nato se bodo odpeljali v Maribor z gondo-lo na vrh Pohorja.
Izlet bo v aprilu.

PRIREDITVE
OB
PUSTNEM ČASU

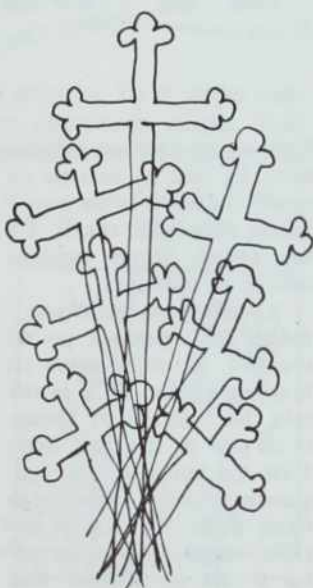
Pust je čas veselja in sprostivne sledi pa mu šti-ridesetdnevni post. Že ne-koč so porabski Slovenci izkoristili pustni čas in so se veselo zavrteli v vaških gostilnah. Prejšnja leta so bi-la v Porabju ob pustnem ča-su dokaj "mrtva". Letos bo povsem drugače. Porabska mladina oživlja lepe stare navade. Tako bo 29. febru-arja "fašenski karneval" na gornjeseniški, 1. marca pa na števanovski osnovni šoli. Gornjeseniška lutkovna sku-pina "Palčki" pa bo pripra-vila 1. marca premiero lut-kovne igre Ferija Lainščka z naslovom Ko se ptički ženijo. Slovenski klub na Gornjem Seniku bo na "fa-šenski" torek organiziral šemljenje po starih navadah, torej bodo v vasi hodili "Fašenki" in "Lenke".

FATALNA FAMILIJA (2)

Marija z nesrečno rodbino so meli (pa majo) eno sestro, ki so ji prosili, naj bi bili botra njinom malomi. Za endvej leti so botra Marija pá mogli na po-kapanje titi. Dejte je mrlau.

Gor na tau je sestrin mauž v vauzo prišo. Depa nikak se ma je posrečilo vujti z vauze s pada-šom vred. Obadva sta odskočila na Nemško. Padaš je don nazaj na Vogrsko prišo, gde so ga zgra-bili. Té je vóvado, ka sta se skrivala pri Marijini tretji sestri, prva, kak sta "disidirala". Zato so tretjo sestro pa njinoga moža v vauzo zaprli. Drugo se-stro, štere mauž je v nikši dalečnji rosag odišo, pa so deportirali z mlajšami vred daleč na vogrsko pusto. Tam na tihin-skem so bili duga duga lejta. Mauž in oča dvej mlajšov pa nin daleč daleč na drugom tali ze-mle.

Po več kak deset lejta se je te nikak posrečilo, ka so se Ma-rijina sestra z mlajšami vred napautili na dugo dugo paut. Na drugi kraj zemle. K može pa oči. Vndrak je že petnajsat lejt to minaulo, ka so se nej vidali. Trnok so srečni bili. Depa sem en par lejt. Zato ka se je družina pá mogla laučiti. Oča je pá odišo. Depa zdaj nej na drugi konec zemle, liki na drugi konec sveta. Pa na vóke, Mrau je. Nesrečna družina je pá sama ostala in pá v tihinskem kraju, v tihinskem rosagi. Tak daleč, ka so Marijina sestra od

tistoga mau nej mogli priti do-mau pa vndrak več ranč nigdar nedo mogli priti.

Marijina domanja sestra so zvún vauze druge navole to meli v žitki. Nej bilau zavole, ka sta jim obadva pojba to odišla v en dalečni rosag, eden od poj-bov je v glavej batežen to gra-to. Eške je prej doj s štuka to skako. V slednjom cajti pa v nikšom tihinskem rosagi (na Vo-

grskom to nej) neškejo tihince. Zdrave pa delavne to nje, ka pa te eške beteže.

Dnes, gda tau pišem, je ranč valentinovo, den lúbezni. Zato mi je na pamet prišlo, ka je te pojeb prej trnok rad emo eno deklo, štera njega nej stejla, pa je prej zato betežen grato. Što vej.

Dosta vse se je eške zgodilo v tej rodbini, depa naj več samo eno samo žalostno zgodbo po-vejm. (Že sam tak to zavolé tužnoga pripovejdo.) Tak pravi-vo, ka je Marijine domanje sestre mauž že tri dni mrtev sej-do pri stoli — prva, kak so ga najšli. Búu je že trdi kak kamen pa črn kak Nigar.

* * *

Moj stolec to nikši trdi gra-túje, ka takše vse pišem, pa me črne misli spreletavajo. Zdej, na den svetoga valentina, na den lú-bezni. Namesto toga, ka bi o nikši lejpi, romantični lúbezniški zgodbi piso. Čúden je té naš svejt, čúden je tau na-še življenje. Pa čúdni smo mi lidgé to.

O tem romantičnom valen-tinovom dnevi pa samo telko, ka so škofa (púšpeka) Valentina, svetnika mladi zalúblencov 270. leta dali — bujti.

Baugdragi don zavole lú-bezni?

Francek Mukič

ŠTEVANOVSKÉ ŽENSKÉ OPRVIN V SLOVENIJI

Že skurok edno leto, da so se v Števanovca vkup-zbrale ženske, da bi lepe porabske slovenske pesmi popejvale.

Lani so najoprvin doma mele nastop, da so v Števanovca slovenski den držali. Od tistogamau so že večkrat nastaupila.

Magdalena Bartakovič — štera vodi nji — je pred nisterni mejsaci dobila vabilo v Slovenijo v Medvode. Tū dela eden moški pevski zbor. Njini menedžer se dobro pozna z Bartakovičovo, etak se je leko zgodilo, ka so je pozvali.

Naše ženske so se s srca parpravlala. Vō so si odebrala najlepše porabske pa prekmurske pesmi. Aj bi simbolizirale, da so prišle z Vogrskoga, so si parpravile dvej vogrske pesmi tu pa 8 slovenskih. Kak se je približavo 8. februar, tak so vse bola boječe gratale naše ženske. Lejpi gvant so si dale zašiti pa vse večkrat so mele prabo.

8. februar — vsi znamo — je Slovenski kulturni praznik. Za tau priliko sta se srečala dva zbora. Večer se je dosta ljudi zbralo v avli

Blagovnega centra v Medvodah. Najoprvin so domači moški pevci gorstaupili. Sploj lepau so popejvali. Zato ga volo so se naše ženske eštja bole bojale.

Po tistin so pa na vrsti bile naše ženske. V imenu Slovencev na Madžarskon smo lepau pozdravili ludi iz Medvod pa smo njim zavali, ka so nas pozvali. Po tistim so pa naše ženske začnola spejvati. Da so začnile, je videti bilau, ka se malo bojijo. Publika je pa trnok dobra bila. Fejst so ploskali njim. Etak so pa do-

bile batrivnost, moren prajti, da so sploj lepau spejvale. Na konca so dvej vogrske pesmi spejvale.

Med njimi je edna pesem od Petőfi. Petőfi — tak ša-

gau mamo prajti — je Vaugrom telko, kak Slovencom Prešeren. Tau smo tam povedali. Tau se je pa sploj vidlo Medvodčancom.

Pevski zbor iz Števanovca je oprvin nastauo v Sloveniji. Nepozablena dva dneva so preživele naše števanovske ženske v Sloveniji.

I. Barber

KAUDIŠ PA TAUVAJDJA

Bijo je eden kaudiš (berač) pa je ušo kaudivat. Dujan (tobak) se ma je pa dojšo (zmanjkal). Nutra je ušo v bauto pa dujan tjōjpo. Da bi plačati tarbela, te etak pravi bautoša: "Dja zdaj pejnaz nejman, ka bi plačo. Dapa kaulak mo odo po vesi kaudivat pa vačer

ti plačam."

V tisti cajti je ves douga bila. Dalač ma je bilau nazaj iti pa je že vačer grato. Ušo je na cintor pa si je dolalego.

Vnoči so prišli tauvajdja (tolovaji). Tauvajdja so se tu na cintora držali, zato ka tam ništja nej odo.

Prišli so pa začnajo pejnaza štēti. Es stau pa es stau pa ta stau. Kaudiš se pa gnauk zderē: "Es tūdi stau!" Da tau živanji čōjajo, pejnaza taličijo pa odlatijo.

Kaudiš je pa gorastano i začno štēti pejnaza po tri krajcara, ka dujan samo tri krajcara košto. On si je tak talo, ka bautoša tri krajcara pa sebi tri krajcara. Eden živan pa bola batrivan (pogumen) bijo kak drūdji pa je nazaj prišo. Pri okni je poslušō, najgeri je bijo, ka tjelkō ji djē pa sto so. Kak poslušō, čūja, ka kaudiš štē: "Tri krajcara pa tri krajcara." Začna latēti pa krčī kak ma na lampa vō dē: "Bejžta, bejžta, ka telko ji djē, ka vsakši samo tri krajcara dobi!"

Etak so pri kaudiša ostali pejnaza pa je drudji den plačo bautoša.

K. Holec

NAŠE PESMI (18)

MARI, MARI

*Mári, Mári, Márika,
tebé pa(j) podje vkanijo.
Mári, Mári, Márika,
tebe pa(j) podje vkanijo.*

*Márika se razčemerí,
pa(j) pojbarom tau velí,
zgrabajte mi toga ftička,
pa(j) 'mi perjice poskubajte.*

*Perjice 'mi poskubajte,
samo živoga tá pustajte,
perjice 'mi poskubajte,
samo živoga tá pustajte.*

*Perjice so mi poskubali,
malo živoga so me pustali.
Perjice so mi poskubali,
malo živoga so me pustali.*

*Jaz zlato perge nazaj dobim,
pa pod zeleni laug zletim.
Tam bom po veji skakala,
deklinam lejpo spejvala.*

*Jaz bom tadale pisan ftič,
ti pa(j) Micika divojka ne's.
Jaz bom tadale pisan ftiček,
ti pa(j) Micika divojka neš.*

(Gorenji Sinik)
—mkm—

KAJ JE RIČET?

Ce ne vejte, ka je ričet, preštite recept Hil-de Cabai pa včasim gorpridete.

Po vasnicaj se zvekšoga v kūnji zdržavamo. Cejli den kūrimo pomalek v sparhel-ti, štedilniki. V zimi kūjamo takšno, ka se duže more kūjati: gra, žujco. Med temi je biu ričet. Ne mislim, ka bi tau naši mladi poznali. Pa nej samo mladi, kauli 40 lejt stari tō nej. Prva smo ga dostakrat kūjali.

ta, malo menje beloga graja, svinjske kauže na drovni zrezane. Tau se zaperē in vse v eden pisker deje pa se z vodauv naledjē. Vcūj dejemo 4 rezine česneka na drovni zrezano pa malo lo-bernov lista. Večkrat moremo zgraužati, ka rič rad gorzgori. Vodau řrbej vcūj lejvati, če tazavrē. Na sled-nji trbej prtejp narediti. 2 dl vrnjoga mlejka, malo mele. Enolončnica (egyťál etél) je gotova. Ja, ka je ričet? Ogūljeni gečmen.

+ + + +

Vzememo pau litra riče-

Dober tek!

VAŠI VRSTNIKI NA DOLNJEM SENIKU

Slike so nastale na maskaradi na Dolnjem Seniku. Mogoče vam bodo pomagale pri pripravi na šolski "fašenski" ples.

NAŠE ZIMSKO DELO

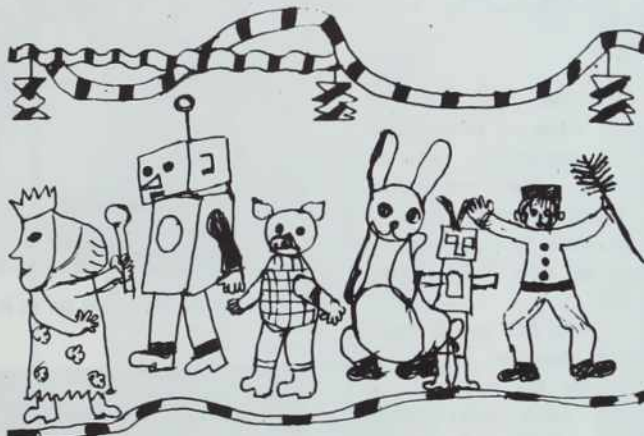
Pozimi je navadno zelo mrzlo. Vmes tudi sneži. Moramo se tople oblačiti. Potrebujemo tudi tople obutev. V stanovanjih pa kurimo. Živino redno krmimo. Pozimi so tudi kolone. To je bil vedno lep kmečki praznik. Na kolone pridejo sorodniki. Takrat je zelo veselo. Ob zimskih dneh radi sedimo v topli sobi. Hodimo tudi na obiske. Tudi pogovarjamo se in gledamo televizijo. Starši popravljajo orodja. Mama pa vmes še šiva, kuha in lika. Otroci se sankajo, igrajo in kepajo.

Jeseni so se nekatere ptice odselile. Veliko ptic pa je ostalo čez zimo pri nas. Živali pozimi težko najdejo hrano. Ptičke krmimo tako, da jim dajemo hrano v krmilnice. Večje živali krmijo lovci.

Žužana Šikler, 6. b.j.,
OŠ Monošter

PUSTNA ZABAVA

Na pustni zabavi je veselo in prijetno. Tu je veliko maskar. Oblečene so v zajčka, pujsa, dimnikarja, robota. Tudi jaz se pripravljam na pustno zabavo, ki bo 29. februarja na Gornjem Seniku.

Adrijan Takač, 6. r.,
OŠ Gornji Senik

VEŠ - VEM

KAKO JE BILO, KO NISO POZNALI DENARJA?

Danes je enostavno. Če kaj nujno potrebuješ vzameš denar in greš kupit. Nekdaj, ko niso poznali denarja, to ni bilo tako enostavno.

Če pogledamo v praskupnost, je v tistem obdobju vsakdo, ki je kako dobrino ustvaril, le-to tudi uporabil. Vse kar so potrebovali so torej naredili. Temu obdobju pravimo naravno gospodarstvo. Vemo, da je bilo življenje v tistih zelo davnih časih težko. Človek v tistem obdobju prav gotovo še ni poznal mnogih naravnih zakonitosti. Prva orodja, ki jih je izdeloval, so bila zelo preprosta. Takrat so ljudje to, kar so znali, naredili sami in si tako zagotavljali obstoj.

Če pogledamo pot od nabiranja sadežev prek lova živali pa vse do prvega začetka poljedelstva, lahko ugotovimo, da je preteklo mnogo časa. Ljudje so v zgodovinskih obdobjih nabirali nove izkušnje. S tem je nastajalo novo znanje in tudi nova orodja. Ljudje so napredovali. Ob takem trudu se je pojavila pri posameznikih želja, čim več narediti. Taki posamezniki so naredili občasno več, ker so

pač bili spretnejši. Nekateri so bili spretnejši pri izdelavi orodij in raznih pripomočkov, nekateri so več pridelali na zemlji itd. Tako je počasi vendarle prihajalo do neke delitve dela. Saj je bilo prav gotovo bolje, da se je vsak ukvarjal s tistim, kar je bolje znal. Tako so posamezniki naredili več ali pridelali na zemlji več, kot so potrebovali. Razumljivo, da so začeli potem tisto zamenjati za izdelke, ki jih niso imeli, pa bi jih potrebovali. Tako se je postopoma začelo uvajati menjalno gospodarstvo. V začetku je bila taka menjava prav gotovo dokaj naključna.

Zgodovinski zapisi povedo, da so se zamenjale zelo različne stvari. Počasi pa so ljudje uvideli, da je bilo nekatere predmete lažje zamenjati kot druge in ti so se začeli vse bolj uporabljati. Pravimo, da se je začelo uporabljati tako imenovano splošno menjalno sredstvo.

Poglejmo nekaj zgledov!

Pri menjavanju si lahko dobil za dva noža ene hlače, za dvojce hlače pa že kar eno odejo. Če si imel dve odeji, si jih lahko zamenjal za eno puško. Za dve puški pa si dobil že eno žival, na primer enega konja. Dva konja pa si že lahko zamenjal za en šotor, in to usnjenega. Tako je bil torej šotor, če preračunaš, vreden kar 32 nožev.

Počasi so prihajale v ospredje kovine, ker se kakovost ni spreminjala in so jih lahko delili na manjše dele tako, kot sta nakup ali prodaja to narekovala.

Ljudje so torej začeli izdelovati stvari, da bi jih lahko zamenjali. Predmetom, ki so namenjeni izrecno menjavi, pa pravimo blago. To je bilo obdobje blagovnega gospodarstva.

Ko pa začnejo izdelovati najrazličnejše blago in ga splošno sprejemati in uporabljati kot neko menjalno sredstvo za vse svoje zelo različno blago, dobi tako menjalno blago ime - DENAR.

Vprašal sem odgovorili so

KAJ VAM POMENI KRUH?

Teta Margita: Življenje. Žuljave kmečke roke in radodarne materine dlani.

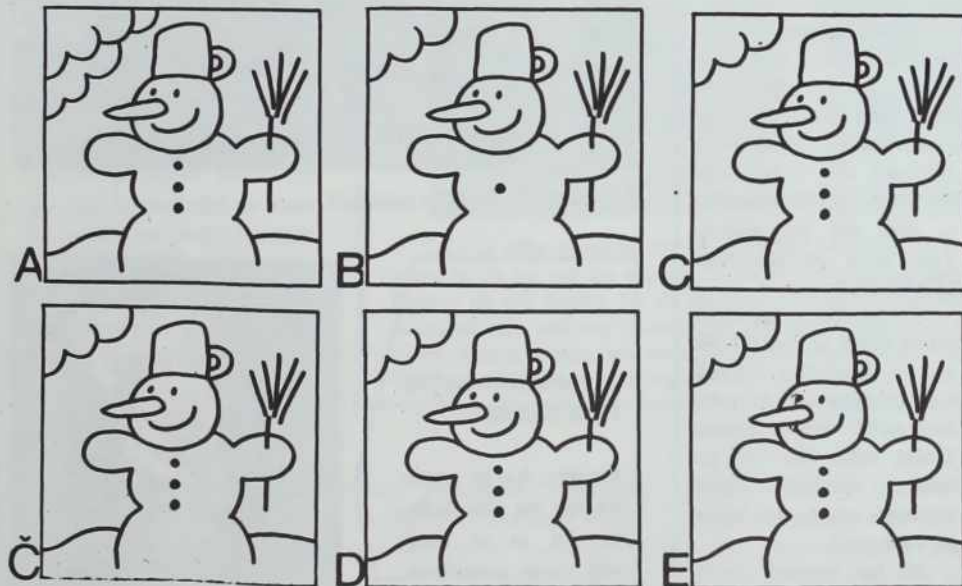
Prijatelj Tomaž: Hrana za vsak dan.

Sošolka Žuža: Del hrane, ki jo potrebuje organizem.

Mali Vilmoš: Da nisem lačen. Neka ženska: Brez kruha ne moremo živeti.

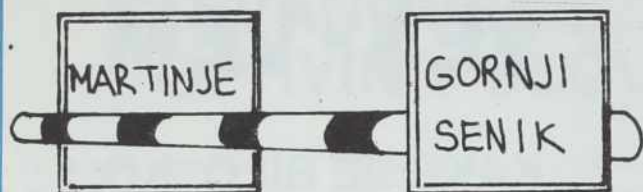
Stric Štefan: Kmetovo delo, z znojem prepojeno.

Adrijan Takač 6.j.,
OŠ Gornji Senik

SI DOBER OPAZOVALEC?

KATERE TRI SLIČICE SO POPOLNOMA ENAKE?

DEZINFORMACIJE

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku. Od takrat je minilo 456 dni, mejnega prehoda pa še ni.

NIKA ZA SMEJ

ETAK MORATE ŠPARATI

Naš Franci je fejs betéžen grato. Nika si je zbrodo pa hajde, gorséde na cug pa dé (gre) v Pešt k ednoma hirašnjoma profesora. Of ga vižgaliva, ga vse skauzpogledna z najmodrejšimi mašinami. Da je zgotovo, je pravo, kakši beteg ma, kak se mora vračiti.

Naš Francek pa zdaj pita doktora: "Gospaud doktor, ka sam pa zdaj dužan?"

Profesor pravi: "5.000, — forintov. Telko šagau mam prositi."

Naš Francek pa zdaj etak pravi: "Pet djezero?! Tau je sploj drago. Dja nejmam telko pejnaz, dja sam eden srmaški človek."

"Na, dobro," pravi profesor. "Dajte mi polonja pa sva vrede."

"Gospaud doktor, ste nauri? Dja telko tū nejmam," pravi Franci. "Petstau forintov mam."

Profesor zdaj samo ednoga zamajutna, dapa zatok etak pravi: "Dober moj človek! Če ste vi tak velki srmak, zakoj ste pa te k etakšnoma dragoma profesora prišli, zakoj ste nej k falejšoma šli?"

Naš Francek pa zdaj etak pravi: "Kak vi tau mislite, gospaud profesor. Če je od mojga zdravja guč, te je meni nika nej drago."

ETAK PA ZATOK NEJ

Naš Ödön dé po pauti, fejs se drži za obraz. Sreča padaša. Padaš ga pita: "Ka ti je? Zakoj se držiš za obraz?"

"Samo njaj! Vö sam si dau potegniti dva zoba, zdaj ma pa tak alamensko boli."

Padaš pa zdaj etak pravi: "Dva?! Včara si pravo, ka te samo eden zaub boli."

"Tau je istina, tak je bilau. Samo vejš, moj padaš, da mi je padar ednoga vöžéjo pa sam ma plačati sto, je nej mogo od petstau forintov nazaj dati. Nej je emo drauvna pejnaza. Dja ma pa zaupston ne njam tam dvejstau petdeset forintov."

I. Barber

"FAŠENEK JE CEJLI DEN?"

15. februara je v Varaša na nauvi šauli tak veselo bilau, kak če bi fašenska nedela bila inda svejta pa bi lüstvo plesalo za "kusto re-po, za dugi len". Fašenska nedela ešče potejn pride, depa tistim steri so prišli na SLOVENSKI BAL je gvušno nej žau bilau. Goslarje (ANSAMBEL MAGNET iz Murske Sobote) so tak fejš špilali cejlo nauč, ka se je vse kadilo! (Rejsan se je kadilo!) Humorist

DODO nam je parpovejdo norije, ka smo se vse za rébre držali, ka nas je od smeja vöbadalo. Dodo je edne na njé zéjo, aj ponašajo živali, mi smo se pa reketal, kakšne vólke opice pa ko-

nji so.

Eni so tak plesali, ka so se skoruk razčesnili, drugi so raj posence zdigali. Depa vsi smo se fanj meli. Če ste nej bili, pitajte tiste, steri so bili!

Eni so tak plesali, ka so se skurok nej razčesnili. . .

. . . drudji so raj sejdlj pa so je gledali.

Eni so se v mikrofón ponašali . . .

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970 Monošter, Deák Ferenc út 17.

p. p. 77, tel.: 94/80-767

Cena: posamezna številka 10 forintov oz. SLT, celoletna naročnina 260 forintov oz. SLT

Tisk: SOLIDARNOST, Arhitekta Novaka 4, 69000 Murska Sobota, Slovenija

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo

NIKA OD SLOVEN- SKEGA BALA...

Nejveč lüdi, šteri so bili letos na slovenskom bali, tak pravijo, ka je tak lepau eštje nej bilau. Toma smo radi, zatok napravimo slovenski bal, aj bi se naši lüdjé dobro meli.

Žau, čüli smo od bala kaj drugoga tū. Tū v Varaša tak gučijo, ka je tau eden velki luksuš bijo. Gučijo, ka so samo goslarje koštali 2 gezero nemški mark. Tau se je nakakoma tū nej vidlo, ka smo na vasnice lüstvo z avtobusom domau vozili.

Zveze Slovencev na Madžarskem — kak organizator — se sakšoma zavali, šteri pravično kritizera. Ka se 2000 nemški mark sliši (tiče) — če so telko prosili goslarje! — smo nej mi plačali. Tau nam je Slovenija (ZKO) plačala.

Ka pa sliši za avtobus, samo telko bi radi prajli: tau je že vendar 10. bal bijo pa vsakmau so avtobusi pelali domau lüstvo. Dosta takši lüdi živé po našij vasnicaj, steri nejmajo avtoja, na bal bi pa radi prišli.

Mi tak cenimo, da so te "luksuš" naši lüdjé vrejdi.

IB

. . . drudji so pa šugivali (šepetali).

Pravite, ka je muzika tak na glas špilala, ka se je ovak nej dalo pogučavati. Vörjemo, če ščemo!

